

Sigismund pl. Lamberg. Popravili n prezidal je staro cerkev sv. Nikolaja, branil je svoje pravice v Gornjem gradu in proti vplivu akvilejskega patriarha, zlasti pa obračal vso skrb na to, da varuje slovenske dežele pred turškimi navali in zaceli rane, ki jih je vsekali tuji meč. V onih slovenskih deželah, ki so še ostale pod akvilejskim patriarhom, so bile razmere še slabše. Patriarhov vpliv se je vedno bolj izgubljal, samo vizitacije njegovih vikarjev so izkušale od časa do časa povzdigniti versko življenje.

Naslednja poglavja (XI.—XIV.) so namenjena cerkveni upravi, verskemu in kulturnemu življenju v XV. stoletju. Iz njih povzamemo, da so bile tudi v naših

ALBANEC

deželah med duhovščino razširjene razvade in napake, ki so mnogo pripomogle k velikim homatijam naslednje dobe. Duhovski naraščaj se je vzgajal izvečine doma (prim. str. 83, op. 7.), nastavljanje duhovnih pomočnikov je bilo popolnoma prepuščeno župnikom, kumulacije so bile pogosto v navadi. Moralno življenje duhovnikov seveda ni bilo vzorno, a vendar tudi ne preveč pokvarjeno, vsaj tako moramo sklepati iz odloka ljubljanske sinode zoper konkubinarce. Vendar so pa tudi pri nas te razmere vsaj deloma pripomogle k uspehom reformacije, akoravno moramo pripoznati s pisateljem, da „napake, ki se omenjajo med duhovščino, nikakor niso povzročile propada verskega življenja med ljudstvom niti v mestih, niti na deželi...“ (str. 84). Ginilo pa je spoštovanje in ugled duhov-

skega stanu. Vsaj deloma so paralizirali slabi vplivi duhovstva redovniki, ki so znali ohraniti nraavstveno življenje in apostolsko gorečnost in poleg tega samostojno upravljali mnogo župnij. Cistercijani sicer polagoma propadejo, tako tudi kartuzijani, ki so mnogo trpeli vsled turških navalov, zato se je pa ljudstvo toliko pristrčneje oklenilo frančiškanov, ki so postali proti koncu XV. stoletja najuglednejši red v naših deželah. Vkljub vsem oviram je versko življenje v tej dobi živahno procvitalo; ustanove so se množile kakor nikoli poprej, ustanovljale so se bratovščine, množila božja pota in gradili hospitali za bolnike, ubožce in revne popotnike. Slovstveno delovanje se je razvilo šele v prihodnjem stoletju, toliko večji napredek pa se kaže na polju cerkvenega stavbarstva in umetnosti. „Skoraj dve tretjini vseh naših cerkva je iz XV. stoletja“ (str. 115).

„Nositelja in glavni opori verskega življenja sta plemstvo in meščanstvo“ (str. 121), ki je polagoma dobilo oblast nad duhovstvom in vso cerkveno upravo. Ko se je pričel pod Lutrovim vplivom boj, sta ravno ta dva stanova izrabljala svojo oblast in največ škodovala cerkvi, četudi morda ne toliko v boju za cerkveno avtonomijo (kakor trdi pisatelj str. 121), kolikor pod vplivom vrttembergškega reformatorja.

Pisatelju smo hvaležni, da nam je s pričujočim delom razsvetlil toliko razvpito dobo, ko je vsaj v slovenskih deželah stalo solnce verskega življenja nizko, kakor morda nikoli poprej in tudi ne poznej! Kakor vsa zgodovina, tako je tudi versko gibanje nesamostojnih narodov le nekako obrežno valovanje mogočnih viharjev, ki nastopajo v vsej svoji moči samo med velikimi narodi. Tako se med Slovenci tedanje dobe splošna propalost ni tako globoko zajedla kakor drugod, in tudi duhovstvo je videti boljše. Zato so imeli pozneje predikantje med preprostim narodom le malo uspeha — reformacija pri nas ni bila tako potrebna kakor n. pr. na Nemškem. Samo uradna sredstva bi razširjanja ne bila zabranila, zlasti odkar so deželni stanovi porabili vso svojo moč v prosoh novega nauka. Ako hočemo torej imenovati knjigo nekako „apologijo“ XV. stoletja, smo v nekoliko upravičeni, ker nam kaže tedanje razmere nepristransko in v jasnejši luči kakor smo jih doslej spoznavali večinoma iz nemških virov; vendar pa pisatelj nikakor ni nameraval pisati apologije, in povsod se kaže njegovo stremljenje po strogi objektivnosti. Knjigo priporočamo vsem izobraženim Slovincem.

O.

O3950

Češka.

Český slovník bohovědný. — Prejeli smo prvi sešitek velike češke cerkvene enciklopedije, katero urejmeta g. dr. J. Tumpach in dr. Antonín Podlahá, a izdaje V. Kotrba v Pragi. Celo delo je preračunjeno na približno 80 sešitkov po tri tiskovne pole v veliki obliki. Prvi sešitek obsega članke od A do acceptio personarum. Razne slike pojasnjujejo tekst. Sotrudniki so najboljši češki bogoslovci in učenjaki.

Prvi sešitek te enciklopedije smo pozdravili z najodkritosrčnejšim veseljem kot nov pojav kulturne emancipacije Slovanov. Delo bo dobro došlo ne samo

českemu, ampak tudi vsakemu slovenskemu in hrvaškemu bogoslovcu. Herderjev Kirchenlexikon nas v slovanskih zadevah večinoma pusti na cedilu, pa tudi drugi članki ne zadovoljijo vsi popolnoma. Večinoma so res dobri, nekaterim se pa tudi pozna, da so bili v naglici porinjani v odprto vrzel. Český slovník bohovédný bo vsakemu slovanskemu duhovnik neizogibno potrebno dopolnilo Herderjevega Kirchenlexika, oziroma ga bo dobro nadomeščal, zlasti, ker nima noben slovanski narod doslej tako znanstveno urejene cerkvene enciklopedije, oziroma nima nobene, kot na primer mi Slovenci. — Cena je posameznim zvezkom 1 K 40 v. — Naročnina za pet zvezkov skup znaša K 7.—

SRBSKI MINISTRSKI PREDSEDNIK NOVAKOVIĆ

Velegradskij Věstnik. Žurnal dlja rasprostranjenja stremljenja k soedineniju cerkvej.

Tudi ta list moramo smatrati za vesel pojav v slovanskem svetu in je provzročil gotovo vsem prijateljem Slovanstva prijetno iznenadenje, dasiravno bi se dalo o njem marsikaj debatirati. Prvo vprašanje je, če ga kaže izdajati v ruskem jeziku. List se mora izdajati v jeziku, katerega čitatelji najlažje razumejo. Velegradskij Věstnik je namenjen predvsem širšim krogom zapadnih Slovanov, Čehom, Slovencem, Poljakom in Hrvatom. Dvomimo pa, da bi se list v tej obliki mogel razširiti bolj na široko med temi Slovani. Po mojem mnenju bi bilo najbolje izdajati poljuden list v treh ali štirih slovanskih jezikih, kakor se izdaja v mnogih jezikih „Odmev iz Afrike“. Večji stroški bi se pokrili s številnejšimi naročniki.

Transkripcija nam ugaja predvsem, ker je dosledna — kar se redko najde pri transkripcijah iz cirilice. Načelo, katero so sprejeli, je čisto mehanično: vsaka cirilska črka se zamenja za primerno latinsko.

Seveda mora nastati na ta način mnogo nespornostij. V latinici nimamo na primer znakov za cirilski ruski „ѣ“, za mehke soglasnike (ѣ, ѓ, ѣ, ѣ itd.), za ѣ, ѣ, ѣ itd. Ruski „ѣ“ se ne izgovarja kot naš v, in češki „ѣ“ ni ruski ѣ, za latinski h pa spet Rusi nimajo znaka. Iz transkripcije bo torej vedno težko pogoditi prvotno rusko izgovarjavo.

Kar zadeva vsebino, nam je predvsem toplo simpatična tendenca, simpatičen tudi idealizem, s katerim so pisani vsi članki, dasiravno nam je težko verjeti, da bi po tej poti prišli do cilja. V prvem uvodnem članku govori g. urednik o potrebi, da se vzajemno spoznamo, obrača se do predstaviteljev pravoslavne cerkve, kot do svojih vrstnikov, govori, da ni skoraj nobene razlike v pojmovanju krščanskih idealov obeh cerkv. To je nekako premalo jasno in premalo krepko. Zakaj bi pred pravoslavnimi vedno le tožili sebe in delali njim poklone? Oni so šizmatiki, pravzaprav tudi heretiki, oni ne morejo nam dati ničesar, pač pa mi njim i vero i kulturo. Za nas so oni „partes missionum“, kakor Indija ali Afrika. Naravni eksponent katoličanstva proti Rusom so pa Poljaki. Mi ne moremo stopiti med poljsko-ruski spor, kot nepristranski sodniki, ampak smo naravno zavezniki Poljakov in s pomočjo Poljakov se moramo spustiti neposredno med rusko ljudstvo, a ne komplimentirati z vlado, škofi in popi. Popolnoma ne strinjamo se z nazori grofice L. Riankur v drugem članku, dasiravno je uredništvo dobro storilo, ker je članek priobčilo, da je dalo s tem priložnost za razpravljanje vprašanja. Neumestna je pa notica iz „Varšavskih eparhijalnih Listkov“. Izraz kakor „Privislinjski kraj“ mora Poljaka silno razdražiti, vsaj tako, kot če bi n. pr. Poljak namesto kraljestvo Češko rekel: „Die deutsche moldauische Provinz“. Vesti o katoličanih tudi ni treba zajemati iz obskurnih in umazanih „Listkov“.

Sicer pa pozdravljamo „Věstnik“ v resnici z velikim veseljem in mu želimo mnogo naročnikov in mnogo uspeha.

DR. ROBERT PATTAI
preds. poslanske zbornice

mora Poljaka silno razdražiti, vsaj tako, kot če bi n. pr. Poljak namesto kraljestvo Češko rekel: „Die deutsche moldauische Provinz“. Vesti o katoličanih tudi ni treba zajemati iz obskurnih in umazanih „Listkov“.

Sicer pa pozdravljamo „Věstnik“ v resnici z velikim veseljem in mu želimo mnogo naročnikov in mnogo uspeha.

Dr. L. Lénard.

